

«Bindal er en hemmelighet i verden»

Perspektiver på folkehelsearbeid, utdanning, livskvalitet, utenforskap, sos bærekraft, sammenhenger og hva vi kan gjøre

Ronny Olsen

Rådgiver folkehelse og lokal samfunnsutvikling

Nordland fylkeskommune

«Folkehelse – hva har det med saken å gjøre??»

Hva er vi opptatt av?

- Forebygge fremfor reparere
- Fremme helse
- Motvirke utenforskap og isolasjon
- Mestring
- Opplevelse av livskvalitet

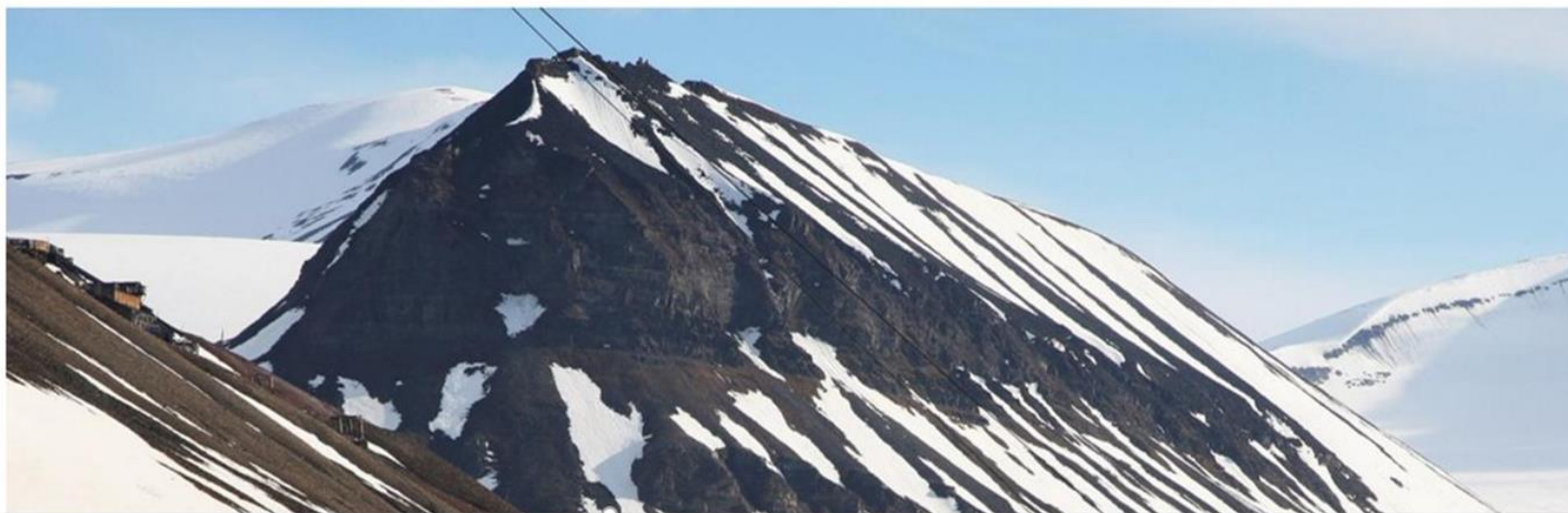

News > World > Europe

Norway is the best place to live in the world, according to the UN

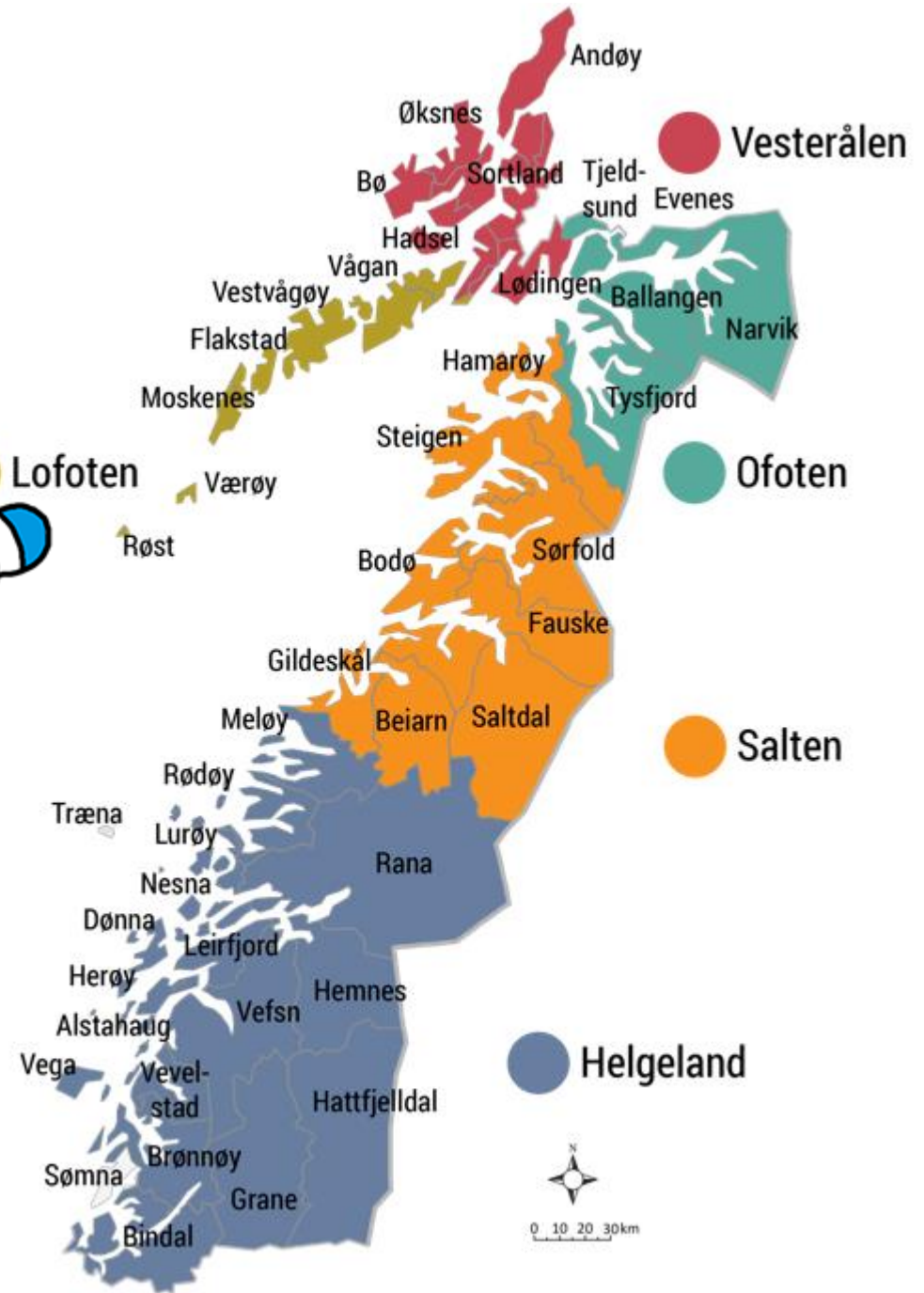
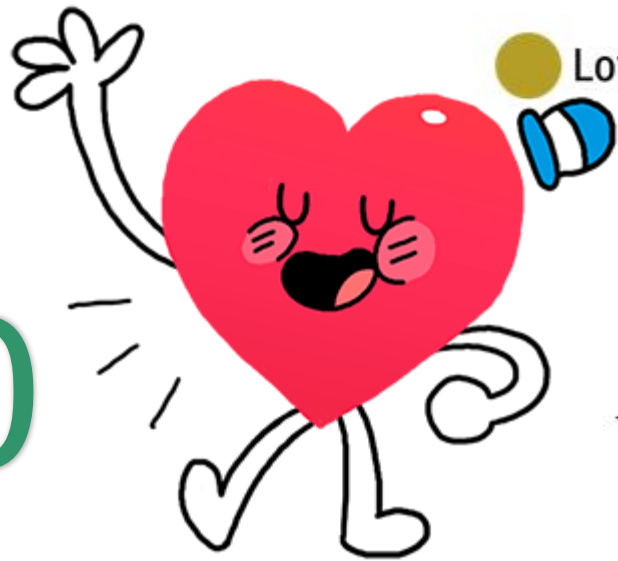
Two billion people have moved out of low human development levels in the last 25 years, but 830 million people are still classified as “working poor”, earning under \$2 a day

Emma Henderson | Tuesday 15 December 2015 | 15 comments

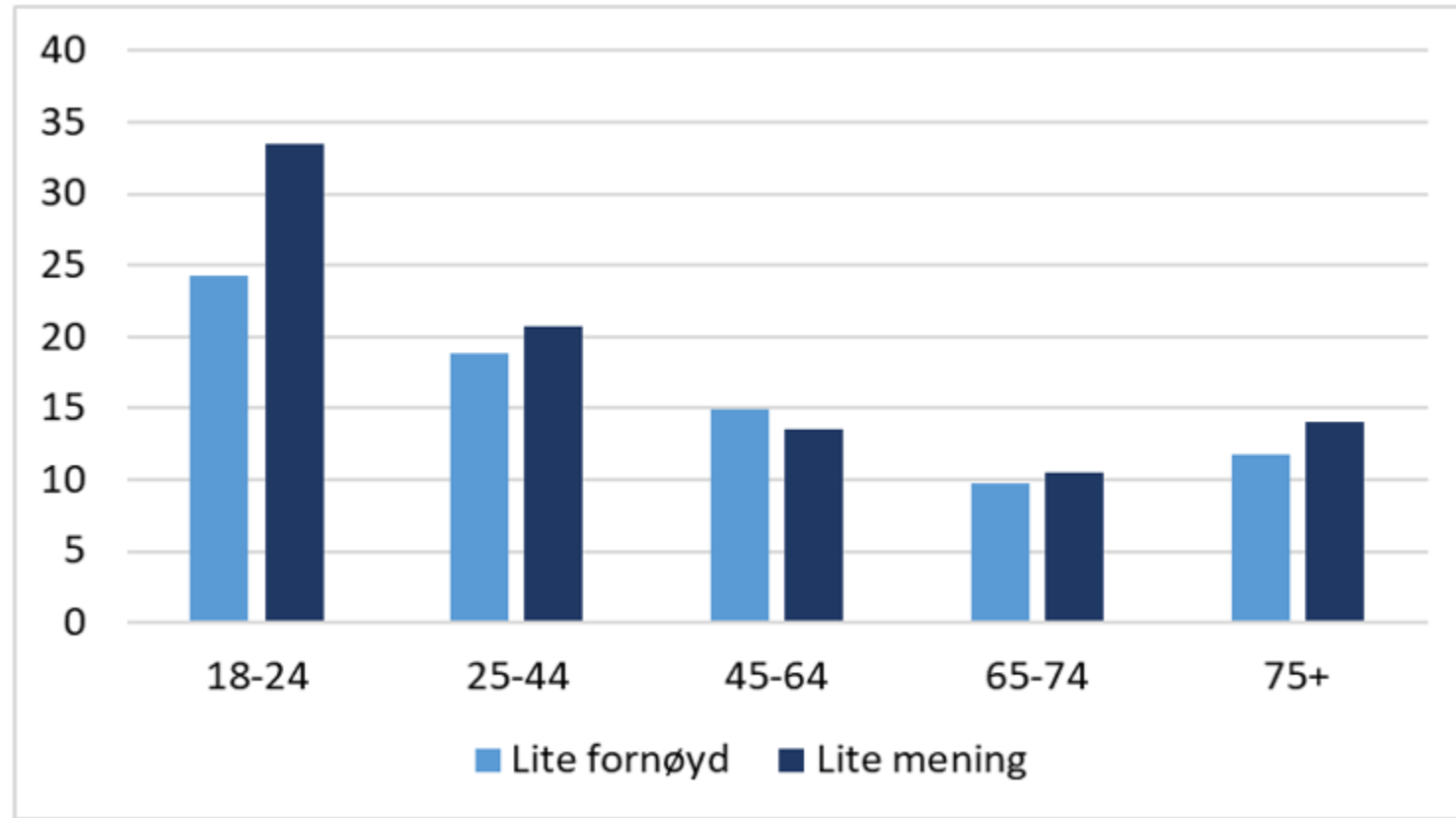

Samlet livskvalitet i Nordland

7,3/10

Alder og livskvalitet

I løpet av tre måneder mistet Nordland åtte innbyggere hver dag: – Det er jo faktisk full krise

Befolkningsflukten fra Nordland er dramatisk og SSB har ikke sett lignende på 20 år. I løpet av tre måneder mistet fylket 702 innbyggere.

ARBEIDSMARKED

Én av fire unge voksne vil flytte fra landsdelen: - Det er så mye som skjer i en hovedstad

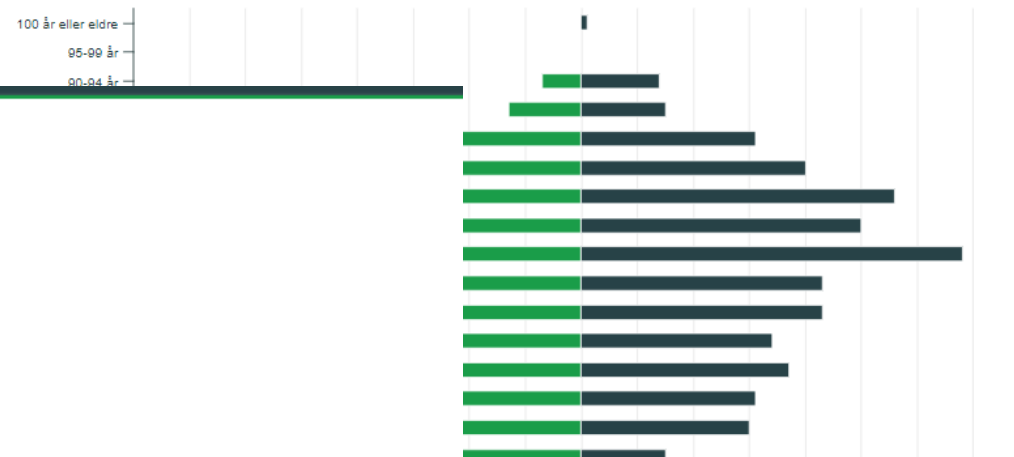
24.

november 2020 kl. 08:41 **Befolkningsnedgang i Nordland**

Nordland gikk tilbake med 555 innbyggere i tredje kvartal 2020. Det er klart mest i landet, og alle andre fylker øker innbyggertallet i tredje kvartal utenom Troms og Finnmark. [Det viser](#)

Hva med Bindal?

Aldersfordeling for innbyggerne i kommunen

Endringer i befolkning

Fødte
2020
13 pers

Kilde
[Fødte, Statistisk sentralbyrå](#)

Befolkning

Folketallet
2. kvartal 2021

14 000

Kilde
[Befolkning, Statistisk sentralbyrå](#)

Forventet utvikling

Befolkning i 2030
2030
1 328 innbyggere

Kilde
[Regionale befolkningsframskrivinger, Statistisk sentralbyrå](#)

Befolkning i 2050
2050
1 194 innbyggere

Døde
2020
20 personer

Kilde
[Døde, Statistisk sentralbyrå](#)

Les mer om Norges befolkning på vår [faktaside om befolkningen](#).

2. kv

-1

Kilde
[Befolkning, Statistisk](#)

Hva med Bindal?

Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Bindal kommune

Følgende vedtatt i Bindal kommunestyre 12.11.2020, sak 88/20:

1. Overvåking dokument «Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer for Bindal kommune» tas til orientering.
2. Dokumentet skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi, jf. folkehelseloven § 6. Overvåking dokumentet legges videre til grunn for kommunens øvrige, framtidige planarbeid, og danner grunnlag for det langtidige folkehelsearbeidet og de tiltak som iverksettes.

Antall skoleelever i Bindal fordelt på skolekrets. Kilde. Bindal kommune

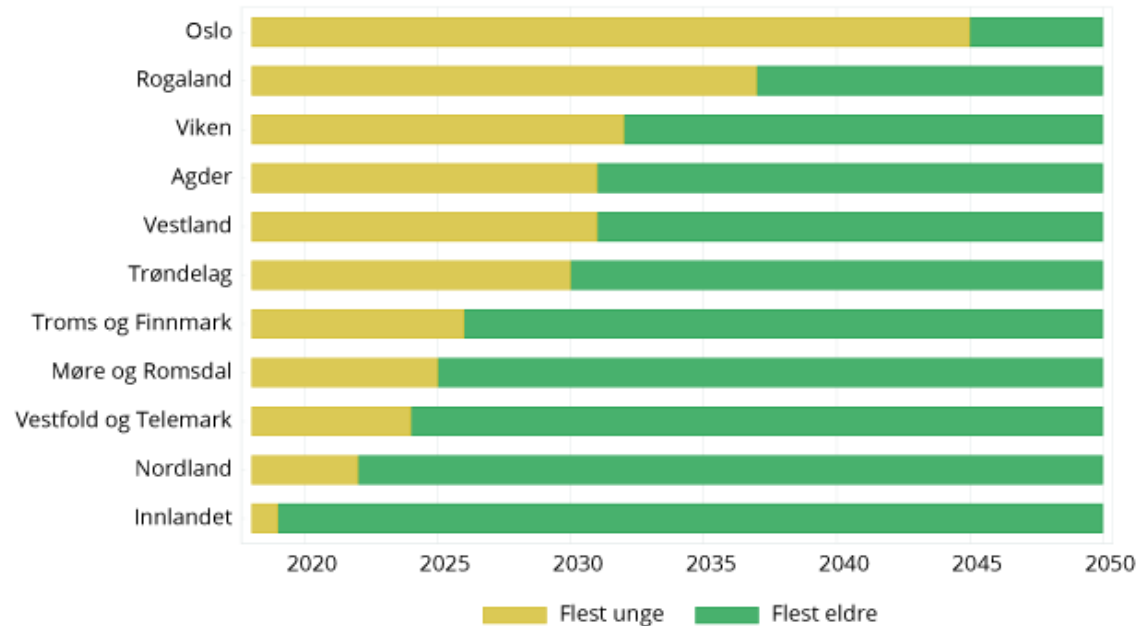
Skole	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Bindalseidet	62	61	66	57	54	58
Terråk	99	91	89	86	87	77

Skolestartere fra tidligere Kjella skolekrets er lagt inn under Bindalseidet skole fra 2020, da erfaring fra siste fire årene viser at de begynner der.

Er det så viktig?

Figur 4.

Tidslinjer over når fylkene får flere eldre¹ enn yngre

¹ Eldre defineres som personer 65 år og eldre, mens yngre er definert som de i alderen 0-19 år.
Kilde: Regionale befolkningsframskrivninger, Statistisk sentralbyrå.

Kort fortalt:

- ✓ Avtagende befolkningsvekst i fylket
- ✓ Økende andel eldre
- ✓ De unge flytter fra fylket
- ✓ Andelen produktive innbyggere reduseres
- ✓ Hvem skal utvikle samfunnet videre?

Norges største helseutfordring

«Frafall fra
videregående
skole»

Utenforskap og NEET

Utenforskap blant ungdom i Nordland 2018

En analyse av forhold og tiltak for ungdom mellom 15 og 29 år i Nordland, som ikke er i arbeid, utdanning eller yrkespraksis (NEET-ungdom)
Rokkangruppen UiT - Jonas Stein, Sigbjørn Svaalestuen, Kristian H. Haugen og Marcus Buck

Not in Employment, Education or Training

«unge mellom 15 og 29 år, som ikke er i arbeid, under utdanning eller i yrkespraksis»

«nedsatt fysisk eller psykisk funksjonsevne som medfører begrensninger i det daglige liv, og som har vart/vil vare i 6 måneder eller mer»

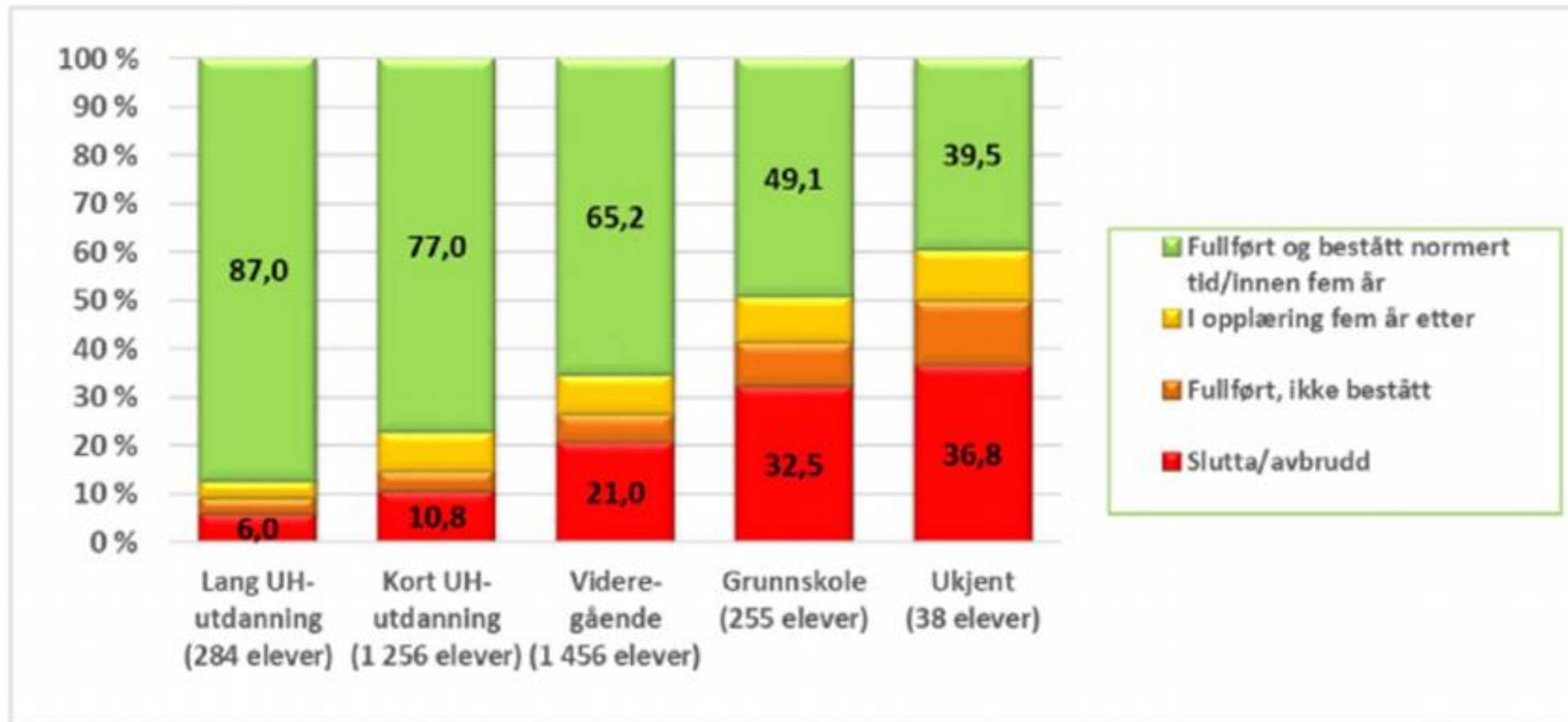
God utdanning er god folkehelse – og omvendt

- Mer enn halvparten (56 prosent) av alle NEET-ungdom i Norge har ikke fullført videregående opplæring
- Manglende gjennomføring av vgo er en betydelig risikofaktor for NEET
- Manglende gjennomføring fører til større risiko for:
  - marginalisering
  - utenforskap
  - psykiske lidelser
  - arbeidsløshet
  - avhengighet av trygdeytelser

Neste figur viser fullført og bestått videregående opplæring for 2013-kullet i Nordland sortert på foreldres utdanningsnivå (den av elevens foreldre som har høyest utdanningsnivå). Vi ser klart at det generelle bildet stemmer:

Figur 24: Gjennomføringsgrad 2013-kullet gruppert etter foreldres utdanningsnivå (Kilde: SSB)

Bania EV, Eckhoff C, Kvernmo S

Not engaged in education, employment or training (NEET) in an Arctic sociocultural context: the NAAHS cohort study

– BMJ Open 2019;**9**:e023705. doi: 10.1136/bmjopen-2018-023705

“Lower parental education was found to be significantly associated with NEET-status in young adulthood.”

3.2.5 Utdanning

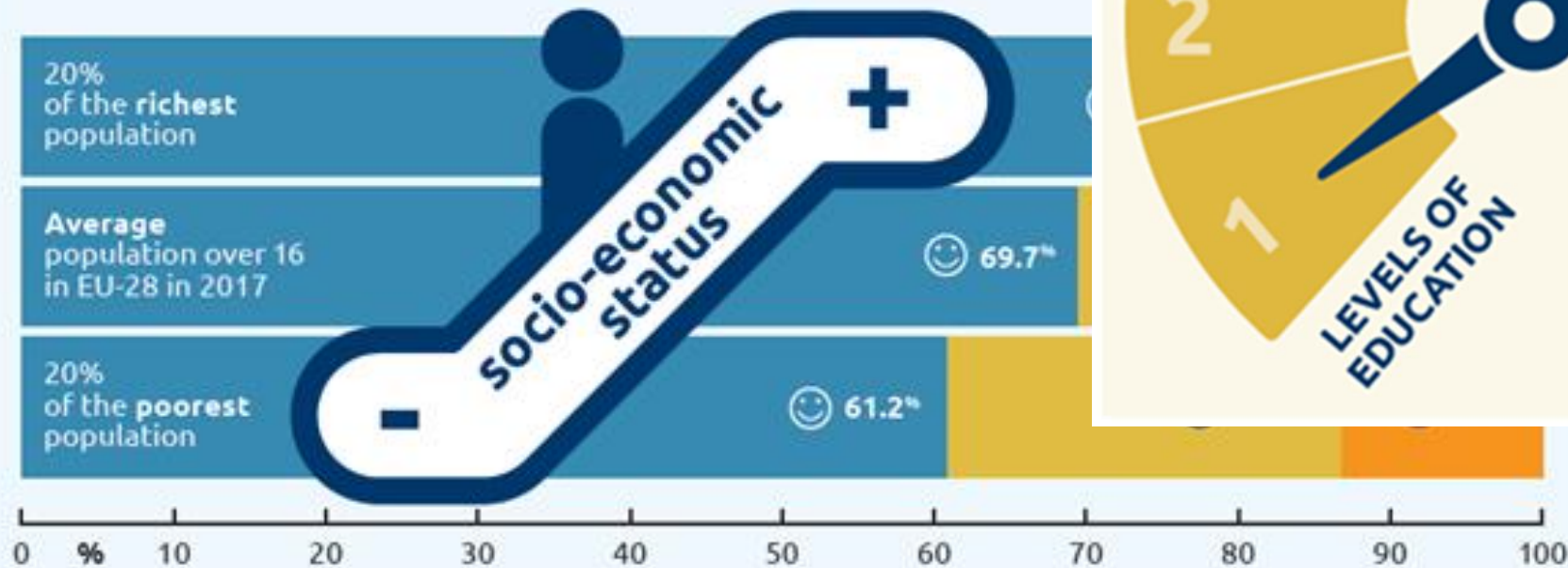
I Bindal er det prosentvis flere med kun fullført grunnskolenivå og videregående nivå i 2018 sammenlignet med landet. Andel med fullført universitet/høyskole i Bindal har variert de siste årene, og er i 2018 41 %. Dette er lavere enn for landsgjennomsnittet, men høyere enn i Nordland. Det er flere menn enn kvinner i Bindal som har grunnskole og videregående skole som høyeste utdanningsnivå. Det motsatte gjelder for universitet og høyskole som høyeste utdanningsnivå i Bindal.

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse.

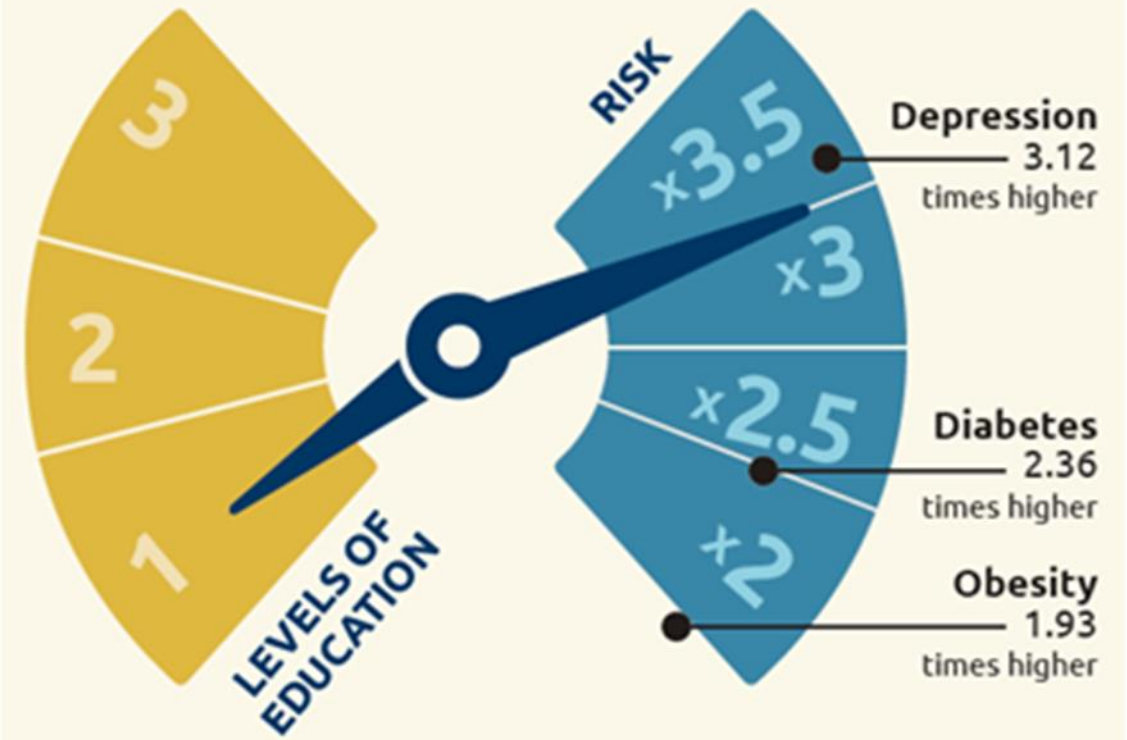
In general, the lower a person's socio-economic status, the worse the health outcomes. This is the **social gradient in health**. It exists in all countries, but the steepness of the curve varies.

SELF-PERCEIVED HEALTH IN THE EU^{5,6} (aged 16 or above)

The share of people that describe their health as 'good' or 'very good' increases with the level of education and income:

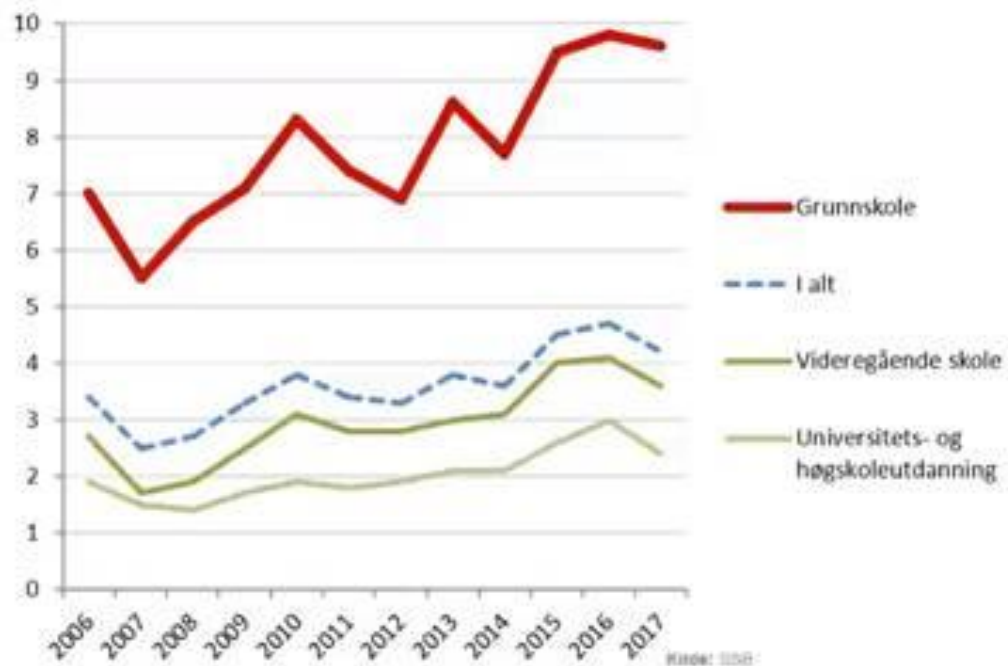

People with **lower levels of education** have a **higher risk** of suffering from certain illnesses than those with a high level of education¹⁰:

Arbeidsledigheten er nemlig klart høyest blant de som ikke fullfører videregående

Arbeidsledighet, etter utdanningsnivå. Tall i prosent

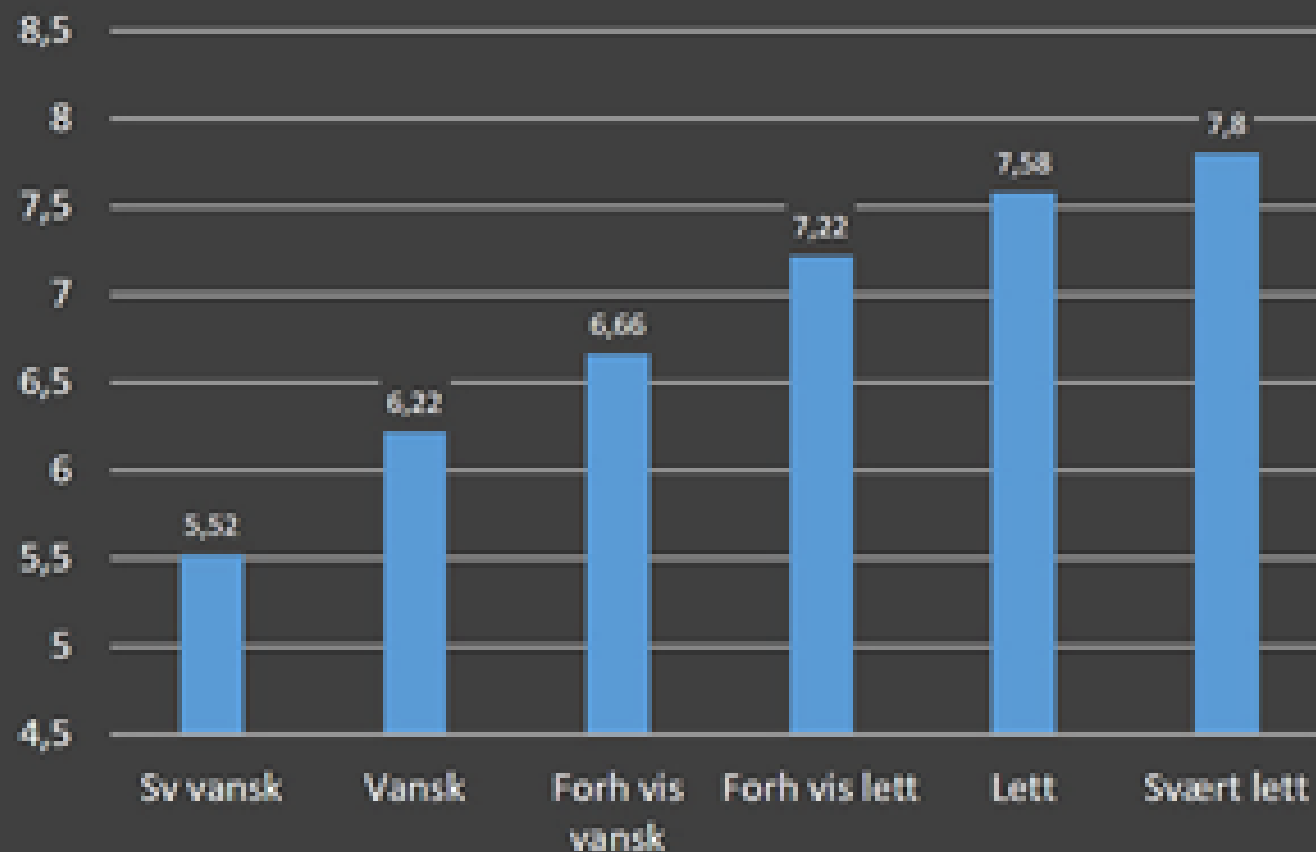
Samlet livskvalitet (5 doméner) etter om pengene strekker til

Gjennomsnitt

S.D. = 1,48

E.S. = 1,54

Aller lavest livskvalitet har menn som rapporterer at det er svært vanskelig å få pengene i husholdningen til å strekke til.

Justert for alder og kjønn, vektet for oversampling

Ressursutnyttelse?

Vi må ta inn over oss at det samfunnet vi har i dag diskvalifiserer noen - dette gjør også skolen, noen får ikke muligheten til å prestere og bidra på sine felter - **ubrukte talenter**

Økning i antall uføretrygdede i alderen 18-29 år

Tall fra 2015- september 2020. Kilde: NAV

- De siste ti årene har andelen unge mellom 18 og 29 år i Nordland som er registrert uføre doblet seg.
- Ved utgangen av 2020 gjelder dette 3,1 prosent av unge i nevnte aldersgruppe i fylket
- 782 unge var helt ledige i mai 2021 i Nordland. 50 % hadde ikke fullført videregående opplæring

Hva betyr alt dette for oss?

- Det viktigste (og enkleste) er å holde folk i skola/gjennom vgo
  - Ungdoms opplevelse av tilknytning til skolen (*School connectedness*) er gjennom vitenskapelig forskning anerkjent som en viktig beskyttelsesfaktor mot både risikoatferd og psykisk helsevansker hos barn og ungdom
- Vi må arbeide helhetlig for å få folk «inn» igjen
- Vi må ta bedre vare på de vi har
  - Attraktivitet
  - Legge til rette for at kommunen blir et attraktivt sted å bo og jobbe for yngre generasjoner.

Nær 7 000 unge under 30 år står utenfor arbeid, utdanning og opplæring

Vi som ledere i kommunene og fylkeskommunen kan ikke sitte å se på at dette skjer

Strategi for forebygging av ungt utenforskap

- Førende for arbeidet er at:
  - Nordlandssamfunnet har plass til og behov for alle
  - Alle unge skal ha mulighet til å bidra ut fra egne forutsetninger
  - Alle unge skal ha tilgang på utdanning, opplæring og arbeid
  - Alle unge skal ha tilgang på sosiale arenaer og unge voksne skal ha en inntekt å leve av

Referansegruppa

10 ungdommer

Representerer

- Lavinntekt
- LHBTIQ
- Funksjonsnedsettelse
- Minoritetsspråklig
- Samisk
- Psykisk helse
- Bygdesamfunn
- «Skoleslitere»

TILHØRIGHET

De syv psykiske helserettighetene

Alle har en rett til en følelse av:

- **Identitet og selvrespekt:** følelse av å være noe, noe verdt
- **Mening i livet:** følelse av å være del av noe større enn en selv, at det er noen som trenger en
- **Mestring:** følelse av at man duger til noe, noe man får til
- **Tilhørighet:** følelse av å høre til noen, høre hjemme et sted
- **Trygghet:** kunne føle, tenke og utfolde seg uten å være redd
- **Deltakelse:** følelse av at det spiller noen rolle hva men gjør eller ikke gjør
- **Fellesskap:** noen å dele tanker og følelser med, noen som kjenner en, bryr seg om en, vil passe på en når det trengs.

Bindal - med vind i seglan!

Ønsker å styrke samholdet mellom barna i kommunen fra de er små, og bidra til at barna har venner gjennom oppveksten

Våre barn har flere kjente og venner på tvers av bosted når de starter på videregående skole som 16. åringer.

Er det noe som hindrer deg i å være sammen med andre fra den andre skolen i Bindal i fritida?

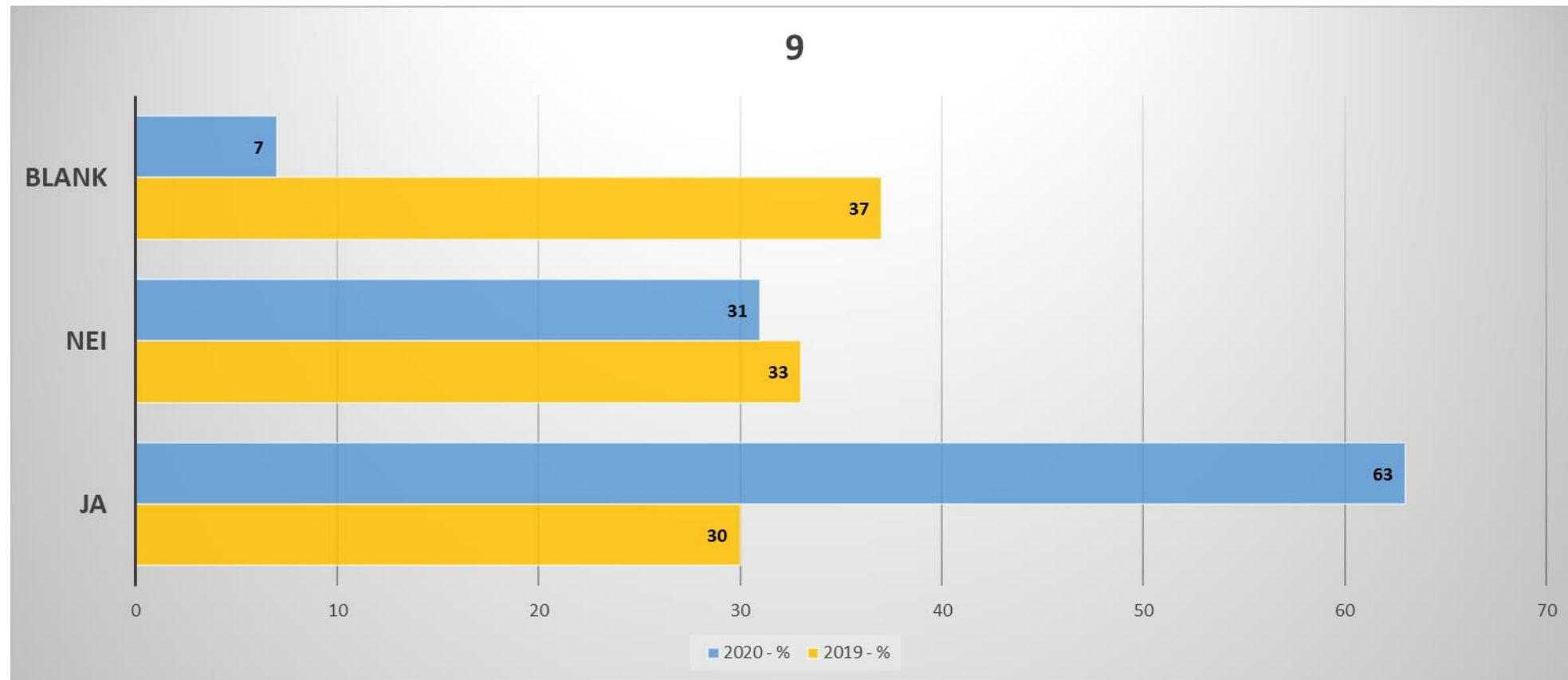
JEG ER SJENERT OG SYNES DET ER
VANSKELIG Å TA KONTAKT

■ 2020 - antall ■ 2019 - antall

Tror du at du har flere kjente og venner fra den andre skolen i Bindal når du er ferdig i 10. trinn?

(Alle elever i 5. – 10. trinn).

Hvordan kan vi endre praksis og styre utviklingen? Sånn med en gang?

Tre enkle tiltak som garantert vil gi effekt:

1. **Bedre rutiner for fraværsoppfølging i grunnskolen**
2. Bedre forberedelser til videregående opplæring
3. **Oppfølging av kommunens elever på hybel**

Forberedelser til videregående opplæring

Potensielle frafallskandidater

Elever i grunnskolen som vi vet kommer til å få problemer med å gjennomføre ordinær videregående utdanning

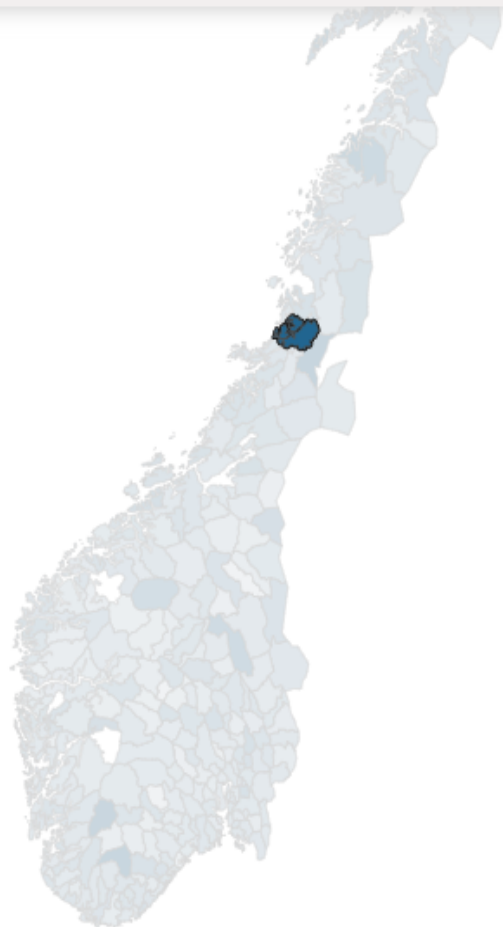
- Fravær
- Motivasjon
- Helseoppfølging
- Problemer med å fullføre grunnskolen
- (svake resultater)

SUNNE
KOMMUNER
WHO's NORSKE NETTVERK

Likt tilbud gir ikke likt resultat

[Organisert fritid](#)[Fysisk aktivitet](#)[Helse](#)[Rusmidler](#)[Regelbrudd](#)[Trakassering](#)[Blir mobbet](#)[Mobber andre](#)

Prosentandel som blir mobbet minst hver 14. dag

Hele Norge: 8%

Bindal kommune: 19%

Resultater fra undersøkelsen i 2021.

42 elever på ungdomstrinnet deltok.

[Til toppen](#)

Sosial utestenging i form av mobbing og trakassering er også viktige risikofaktorer som øker sannsynligheten for at unge faller ut av utdanningsforløp, og senere får en ustabil tilknytting til arbeidslivet (Hyggen, 2015)

En svensk undersøkelse av unge som ikke har fullført videregående opplæring finner at mobbing er den fremste årsaken til å droppe ut (Kolouh-Söderlund, 2013)

Kommunalt partnerskap mot mobbing

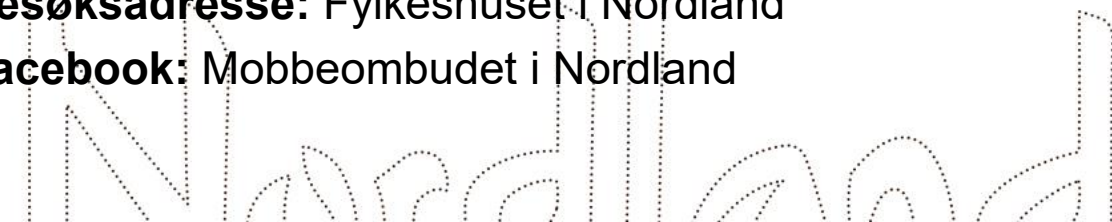
- Involverer HELE lokalsamfunnet i «kampen» mot mobbing
- Fått på plass mange NYE konkrete mobbeforebyggende tiltak
- Fått på plass vedtekter som sier konkret hvordan man som voksenpersoner skal forholde seg til barn og unge for å skape gode trygge oppvekstmiljø
- I tillegg har man skapt en arena der man møtes og diskuterer status for tiltak, endring og i felleskap kan se på nye satsningsområder

Kontakt mobbeombudet i Nordland

- Lasse Knutsen
- **Mobil:** 75650486/91124236
- **Epost:** lasknu@nfk.no
- **Besøksadresse:** Fylkeshuset i Nordland
- **Facebook:** Mobbeombudet i Nordland

Oppsummert

Lokalsamfunnet har stor betydning for barn og unges psykiske helse og livskvalitet

Å skape gode oppvekstsvilkår og gode rammer for barn og unges oppvekst og utvikling er en av de viktigste oppgavene i samfunnet

Dette må prioriteres – administrativt og politisk

Hva har du gjort for å forebygge
utenforskap i dag?

